

مروری بر وضعیت کارآفرینی در ایران

سازمان همیاری اشتغال فارغ‌التحصیلان جهاد دانشگاهی

عنوان: مروری بر وضعیت کارآفرینی در ایران

گردآوری: اداره آموزش

تاریخ انتشار: ۱۳۸۲

نشانی: تهران، خیابان ولی عصر، پائین تر از خیابان دکتر فاطمی، کوچه میرهادی، پلاک ۳ - اداره امور آموزشی

www.jobiran.com

نقل مطالب با حفظ حقوق معنوی سازمان همیاری اشتغال فارغ‌التحصیلان و با ذکر مشخصات کامل گزارش بلامانع است.

« مروری بر وضعیت کارآفرینی در ایران »

نقطه شروع مشخصی برای ورود بحث کارآفرینی در کشور و در میان مسئولین، برنامه‌ریزان و صاحب‌نظران نمی‌توان مشخص کرد. ولی آنچه که مسلم است کارآفرینی در ابتدا همانند سایر پدیده‌های اجتماعی و به عنوان یک موضوعی علمی در دانشگاه‌ها و در میان متخصصین ذیربط رواج پیدا کرد. به مرور زمان گستره‌ی مفهومی آن در میان برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران رسوخ کرد.

با بروز بحران بیکاری، برنامه‌ریزان و تصمیم‌گیران راهکارها و چاره‌جویی‌های مختلفی را برای شناخت ابعاد آن مورد ارزیابی قرار دادند. از آنجا که کارآفرینی در بین کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه یک تجربه موفق در مهار بیکاری، توسعه اشتغال و توسعه اجتماعی و اقتصادی این نوع جوامع به‌شمار می‌رود. و دست‌اندرکاران امر توسعه کشور الگوبرداری و عطف توجه به این تجربه ذیقیمت را دست‌مایه برنامه‌های کلان کشور قرار دادند.

می‌توان گفت که برای اولین بار کارآفرینی به مفهوم واقعی خود در برنامه‌های کلان کشور پیدا کرده است برنامه‌ریزان اقتصادی و اجتماعی کشور در بررسی و شناخت چالش‌های آینده‌ی اشتغال و توسعه علمی کشور، سیاست‌ها و راهکارهای مختلف اجرایی ارایه کرده‌اند که در لابه‌لای آنها بطور مشخص به کارآفرینی نیز اشاراتی شده است در ذیل جایگاه کارآفرینی در برنامه سوم توسعه اقتصادی - اجتماعی جمهوری اسلامی ایران مورد بررسی قرار می‌گیرد.

فصل ۶ قانون برنامه‌ی سوم توسعه (سیاست‌های اشتغال)

در بند ۵ سیاست‌های اجرایی این فصل این چنین آمده است: « به منظور کمک به اشتغال جوانان و نیروهای کارآفرین برای ایجاد واحدهای کوچک تولیدی و نرم‌افزاری، بخشی از هزینه‌های خدمات مشاوره‌ای فنی تخصصی، تربیت کارآفرینان و تسهیل فروش و صادرات کالا و خدمات این واحد از طریق پرداخت یارانه سود تسهیلات بانکی، حمایت‌های لازم از سوی دستگاه‌های اجرایی ذیربط بعمل خواهد آمد. بند ۱۲ همین فصل: « از ایجاد تشکل‌های صنفی دانشجویی در دانشگاه‌ها برای ارائه خدمات مشاوره‌ای شغلی جهت آشناسازی و هدایت نیروی کار تحصیل کرده به سوی مشاغل آزاد متناسب با توانایی‌ها استعداد‌های فردی آنها حمایت خواهد شد.»

فصل ۱۱ قانون برنامه‌ی سوم (آموزش فنی و حرفه‌ای):

در بند ۷ راهکارهای اجرایی این فصل چنین آمده است: « به منظور تبیین و آموزش کارآفرینی در جهت اشاعه‌ی فرهنگ خوداشتغالی و توسعه اشتغال از طریق غنی کردن محتوا و برنامه‌های آموزشی همچنین بهبود کیفی در محتوای برنامه‌های آموزشی و در راستای توسعه فناوری با استفاده از روش‌های آموزشی پیشرفته و بکارگیری تجهیزات فناوری‌های جدید انجام می‌گیرد.»

فصل ۱۲ قانون برنامه‌ی سوم (آموزش عالی):

در این فصل بیشتر از سایر فصول قانون برنامه سوم موضوع به کارآفرینی پرداخته شده است. این توجه مضاعف اهمیت ارتباط کارآفرینی با اشتغال فارغ‌التحصیلان را می‌رساند.

در بند ۷ (مشکلات و تنگناها) این فصل یکی از نقاط ضعف، مشکلات و تنگناهای آموزش عالی مربوطه به فقدان آموزش‌های کارآفرینی در کنار سایر آموزش‌های دانشگاهی می‌باشد این بند چنین عنوان می‌کند: « تداوم برنامه‌ها و شیوه‌های سنتی آموزش، تکیه بیش از حد به روش نظری انباشت محفوظات کم توجهی به پرورش مهارت‌ها، کارآفرینی، خلاقیت و نوآوری دانشجویان و آماده نشدن آنها برای مواجهه با مسایل و نیازهای جامعه.»

بند ۱۰- فقدان خطمشی بلندمدت توسعه منابع انسانی و هرم مطلوب نیروی انسانی و همچنین نامناسب بودن ترکیب تخصصی نیروی انسانی در ساختار کار و اشتغال کشور.

بند ۴ و ۵ بخش ج (چشم‌انداز آینده و متغیرهای اصلی بخش آموزش عالی):

بند ۴- کارآفرین نبون فارغ‌التحصیلان، رواج روحیه‌ی مدرک‌گرایی در جامعه و افزایش انتظارات دانش‌آموختگان از دولت برای ایجاد اشتغال و استخدام آنها.

بند ۵- بیکاری‌های ساختاری توأم با کمبود نیروی انسانی متخصص ناشی از عدم تناسب نرخ رشد جمعیت دانش‌آموختگان رشته‌های دانشگاه‌ها در مقایسه با سرعت مشاغل و در زمینه‌های متناظر و روند اشتغال‌زایی کشور.

(سیاست‌های استراتژیک آموزش عالی در زمینه کارآفرینی):

بند ۳ بخش متنوع و در حال تحول جامعه و اعطای اختیارات برنامه‌ریزی درسی به دانشگاه‌ها و مؤسسات به نیازهای و در حال تحول جامعه و اعطای اختیارات برنامه‌ریزی درسی به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی همچنین ایجاد تحول در شیوه‌ها و برنامه‌های آموزشی با تأکید بر پرورش خلاقیت، نوآوری، مهارت، کارآفرینی گسترش فرهنگ خوداشتغالی.

بند ۲- بخش راهکارهای اجرایی این فصل: « عدم توسعه کمی در دوره‌های کارشناسی و تأکید بر ارتقای کیفیت، خلاقیت، مهارت و کارآفرینی دانشجویان و همچنین اصلاح ترکیب ظرفیت پذیرش دانشجویان در رشته‌های تحصیلی موجود یا اجرای رشته‌های جدید با در نظر گرفتن نیازهای توسعه منطقه‌ای و ملی.

بند ۵- بخش راهکارهای اجرایی این فصل به منظور ایجاد تحول در نظام برنامه‌ریزی آموزشی و شیوه‌های آموزش، وزارتخانه‌های علوم تحقیقات و فناوری، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظفاند طی یک سال از تاریخ تصویب قانون برنامه « پرورش خلاقیت، نوآوری، مهارت، کارآفرینی فرهنگ خوداشتغالی و کارگاه‌های روش تدریس در این موارد را برگزار نمایند».

وزارت علوم تحقیقات و فناوری جهت اجرای سیاست مربوط به کارآفرینی قانون برنامه سوم اقدام به تدوین و اجرای طرحی موسوم به « توسعه کارآفرینی در دانشگاه‌های کشور » (کاراد) نمود که آیین نامه اجرایی آن در ۷ ماده و ۸ تبصره در تاریخ ۱۳۸۱/۳/۳ به امضای وزیر محترم علوم و تحقیقات و فناوری رسید و سازمان سنجش و آموزش کشور مسئولیت اجرایی آن را برعهده گرفت.

واحد اجرایی طرح کاراد، مراکز کارآفرینی دانشگاه‌ها می‌باشد که تحت نظر رئیس دانشگاه فعالیت می‌کند و مجری سیاست‌ها، برنامه‌ها و مصوبات کمیته کارآفرینی می‌باشد.

این طرح دارای اهداف و برنامه‌هایی است که طبق آن، وظایف و اختیاراتی برعهده واحدهای اجرایی (مراکز کارآفرینی دانشگاه‌ها) گذاشته است.

از تاریخ شروع به کار طرح کاراد تا به امروز تقریباً ۱۶ مرکز کارآفرینی در دانشگاه‌های بزرگ کشور شکل گرفته و مشغول فعالیت هستند.